

Hur ser världen ut 2026?

”Med utveckling av Flygvapnet menas en medveten förändring i syfte att förbättra Flygvapnets förmåga att åstadkomma önskad operativ effekt”
(Flygvapnets utvecklingsplan 2016).

Omvärlden förändras kontinuerligt och med den även den verklighet Flygvapnet ska verka i. Det kräver en ständig anpassning av Flygvapnets verksamhet – det vill säga utveckling. Utvecklingen i sig kan handla om att avveckla, vidareutveckla eller nyutveckla förmågor. Flygvapnets utveckling sker inte stegvis utan hela systemet transformeras kontinuerligt genom mänskliga beslut och aktiva handlingar. Utvecklingen påverkas av externa faktorer, såsom omvärldsutveckling, men drivs framåt av interna faktorer, såsom mänskliga beslut.

På Luftstridsskolan i Uppsala finns Flygvapnets Utvecklingsorganisation, UTV LUFT, som i dagsläget består av ett drygt 70-tal medarbetare spridda på ett antal orter som stödjer chefer, beslutsfattare, användare, kravställare m.fl. såväl inom som utom Försvarsmakten (t ex FMV) med underlag eller kompetens i syfte att utveckla Flygvapnets förmågor. Det kan handla om nödvändiga anpassningar med anledning av en förändrad hotbild vilket föranleder ett behov att utveckla vissa av Flygvapnets koncept. Ett koncept som är i fokus i dag är på vilket sätt vi ska skydda våra flygbaser från

främst lufthot. Ett sådant koncept kan innehålla skydd från ett kvalificerat luftvärn tillsammans med ett baskoncept som beskriver hur spridning och rörlighet försvårar en angriparens möjligheter att förstöra viktiga verkanssystem på marken som t ex stridsflygplan. En annan typ av konceptutveckling kan bero på anskaffning av ett nytt delsystem till t ex Jas39 Gripen, som den långräckviddiga jaktroboten Meteor. Meteor kan bidra till att öka vår operativa förmåga och att öka tröskeleffekten för en angripare. Men införandet av Meteor kräver dock en anpassning av många andra samverkande delsystem och funktioner för att optimera dess potential. En sådan anpassning kan innebära förändrade krav på upptäcktsavstånd med de sensorer som används för att lokalisera mål som avses bekämpas, vilket i sin tur kan kräva en anpassning i olika sensorsystem i såväl i stridsflygplanet som på marken. Det taktiska uppträdandet behöver anpassas vilket föranleder förändrade strukturer på övningar, större flygövningsområden och uppdateringar i diverse simulatorer. En förändrad taktik medför också krav på att flygstridsledare och andra kompetenser vid t ex de taktiska staberna erhåller utbildning och övning. Vissa anpassningar medför även krav på harmoniseringar med övriga försvarsgrenar och utländska samverkanspartners. I slutändan behöver kanske reglementen, taktiska anvisningar och utbildningsmaterial anpassas.

Det är summa summarum många delar som måste hänga ihop innan ett koncept blir komplett. Samtidigt som delsystemet Meteor införs pågår utveckling inom många andra systemområden som ska avvecklas, vidareutvecklas eller nyutvecklas som på motsvarande sätt som Meteor påverkar en mängd andra delsystem. Ett sådant område är t.ex. införandet av Jas39E. I takt med att Jas39E införs ska Jas39C/D avvecklas. Viktigt är att förmågan till luftförsvar bibehålls under denna process, vilket bland annat ställer krav på en väl genomtänkt plan för såväl omsättning av materiel som utbildning av inte minst piloter, tekniker och flygstridsledare.

Denna kontinuerliga transformation ställer höga krav på struktur, kontroll och samordning. Medarbetarna på UTV LUFT har ett betydande ansvar i dessa processer och har ofta en gedigen erfarenhet inom olika kompetensområden, allt för att innehålla den förståelse, bredd men även djup som krävs för att förbereda och bidra till Flygvapnets konceptutveckling i en föränderlig omvärld.

Det är inte *vad* flygvapensystemet består av som avgör vad det kan, det är inte heller vad systemet *kan* som avgör vad som kommer att ske, det är vad vi *gör* med det vi har som avgör vilka operativa effekter vi åstadkommer i verkligheten.

Överstelöjtnant Fredrik Pålsson
C UTV Luft